

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Hanna Wróblewska

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 5284 posłów Michała Wosia, Jana Khantaka i Dariusza Mateckiego z 9 października 2024 roku w sprawie powrotu do rozmów ze stroną szwedzką i podjęcia działań skutkujących restytucją polskich dóbr kultury znajdujących się w Szwecji, uprzejmie proszę o przyjęcie następujących wyjaśnień.

Ad 1.

Strona polska pozostaje w kontakcie ze stroną szwedzką w sprawie ewentualnego przekazania Polsce ruchomych dóbr kultury zrabowanych w trakcie wojen polsko-szwedzkich. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego podejmuje wszelkie leżące w jego kompetencji działania, aby doprowadzić do zwrotu tych dóbr kultury. Powyższe kompetencje wynikają z przepisów ustawy z 25 maja 2017 r. o restytucji narodowych dóbr kultury (Dz.U. 2017 poz. 1086 ze zm.), a dokładniej art. 3 ust. 1 tej ustawy, z którym zgodnie na gruncie obowiązującego ustawodawstwa organem właściwym do spraw restytucji dóbr kultury prowadzonej przez Rzeczpospolitą Polską, w tym zwrotu narodowych dóbr kultury RP wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz do spraw restytucji dóbr kultury prowadzonej przez państwo obce lub cudzoziemców, w tym zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych z naruszeniem prawa z terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej innego niż Rzeczpospolita Polska, lub innego państwa obcego, jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Należy przy tym wskazać, że restytucja dóbr kultury jest procesem długotrwałym. Pozytywne zakończenie negocjacji rodzi skutek w postaci zwrotu poszczególnych obiektów jak w przypadku obrazu pt. „Opłakiwanie Chrystusa” z warsztatu Cranacha starszego. Dzięki działaniom restytucyjnym Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego udało się doprowadzić do zwrotu tego dzieła. W czerwcu 2020 r. Muzeum Narodowe w Sztokholmie oficjalnie rekomendowało rządowi szwedzkiemu bezwarunkowy zwrot dzieła do Polski. Następnie władze Szwecji zdecydowały o bezkosztowym oddaniu obrazu Polsce.

Problematyka dóbr kultury zagrabionych podczas II wojny północnej jest podnoszona przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego podczas rozmów ze stroną szwedzką, prowadzonych na różnych szczeblach i poziomach administracji rządowej, w tym podczas spotkań bilateralnych. Jak stanowi art. 9 Konstytucji RP, Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego. W tym względzie, w zakresie powszechnie obowiązującego prawodawstwa, dochodzenie roszczenia o zwrot dóbr kultury na podstawie późniejszych norm prawa międzynarodowego jest bezskuteczne, gdyż normy te nie mają mocy wstecznego działania. Wszelkie normy prawa międzynarodowego dotyczące własności jeńców wojennych, zakazu konfiskaty własności prywatnej czy też formalnego, ogólnego zakazu rabunku dokonywanego przez armię nieprzyjacielską podczas wojny lądowej zostały uregulowane dopiero na początku XX wieku na mocy postanowień m.in.

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie <http://bip.mkidn.gov.pl> w zakładce ochrona danych osobowych.

konwencji haskich. Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, że ewentualne przekazanie przez stronę szwedzką poszczególnych obiektów, które zostały wówczas zagrabione, stanowiłoby gest o wymiarze politycznym i moralnym.

Strona polska prowadzi obecnie działania polegające na badaniu, dokumentacji, digitalizacji i udostępnianiu publicznemu dzieł sztuki i archiwaliów zagrabionych w trakcie potopu szwedzkiego. Archiwa szwedzkie respektują zasadę otwartości zasobów bez względu na przynależność państwową zainteresowanych badaczy.

Na przestrzeni kilkuset lat, od momentu podpisania traktatu w Oliwie, prowadzone były różnego rodzaju zabiegi mające doprowadzić do odzyskania przez Polskę ww. zbiorów. Polscy naukowcy przyczynili się w tym względzie m.in. do przeprowadzenia badań naukowych, jak też opracowania polskich księgozbiorów przechowywanych obecnie w szwedzkich bibliotekach. Po 1945 r. poszukiwania poloników w zbiorach szwedzkich prowadzone były w dużej mierze przez Józefa Trypućkę oraz Stanisława Heymowskiego. W latach siedemdziesiątych XX w., a dokładniej w 1979 r. Zbigniew Łakociński opublikował katalog „Polonica Svecana artistica” zawierający szczegółowe opisy 116 odnalezionych poloników na terenie Królestwa Szwecji. Z kolei w 2011 r. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego wydało katalog pt. „Mapy i plany Rzeczypospolitej XVII w. znajdujące się w archiwach w Sztokholmie” autorstwa Karola Łopateckiego i Wojciecha Walczaka – dwutomową publikację dotyczącą map i planów, które znajdują się obecnie w archiwach szwedzkich.

Ad 2.

Sprawy związane z gospodarką muzealiami, w tym wypożyczeniami muzealiów leżą w kompetencjach dyrektorów muzeów. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie ma bezpośredniego wpływu na plany ekspozycyjne muzeów w Polsce.

Ad 3.

Odpowiedź na pytanie o bieżące działania placówek dyplomatycznych leży w gestii MSZ.

Ad 4.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego prowadzi na terenie kraju działania w zakresie popularyzacji tematyki polskich strat wojennych, czyli obiektów utraconych w wyniku II wojny światowej z terenu Polski w jej granicach po 1945 roku. Popularyzujemy wizerunki i historie dzieł utraconych w czasie wojny, a także tych zaginionych z polskich zbiorów od zakończenia działań wojennych do dzisiaj, m.in. poprzez publikacje, wystawy i Program Ministra „Badanie polskich strat wojennych”. Za działania popularyzacyjne wśród społeczności międzynarodowej odpowiedzialne są Instytuty Polskie. Na poziomie roboczym MKiDN pozostaje w relacji z międzynarodowymi domami aukcyjnymi oraz podmiotami uczestniczącymi w aukcjach dzieł.

Z poważaniem

z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

PODSEKRETARZ STANU

Andrzej Wyrobiec